

Förfarandet för utnämning av Regionkommitténs ledamöter

Utnämningsförfaranden i de olika medlemsstaterna

SAMMANFATTNING

I EU-fördragets förord anges bland målsättningarna för unionen att man ska fortsätta sträva efter "en allt fastare sammanslutning mellan de europeiska folken, där besluten fattas så nära medborgarna som möjligt".

Genom att Regionkommittén (ReK) inrättades genom Maastrichtfördraget 1992 skapades alltså en institutionell ram, vars syfte är att säkerställa ett reellt regionalt och lokalt deltagande i gemenskapens beslutsfattande.

Förfarandet för utnämning av Regionkommitténs ledamöter är av grundläggande betydelse för kommitténs funktionssätt, eftersom det är fråga om ett organ som företräder en rad olika regionala och lokala myndigheter.

Skillnaderna i förfarandena för utnämning av Regionkommitténs ledamöter och suppleanter på olika håll i EU återspeglar den mångfald av politiska och territoriella system som finns i Europa. Unionens utvidgning till 27 medlemsstater har bara förstärkt detta faktum.

Till följd av detta finns det nu två olika slags fall. Det första fallet är federala stater eller länder som har starka regioner, till exempel Tyskland, Österrike, Belgien, Spanien och Italien. I dessa har regionernas representativa roll uttryckligen skrivits in i lagstiftningen. Regionkommitténs nationella delegationer för dessa länder är i huvudsak sammansatta av företrädare för regionerna, medan de lokala myndigheterna är svagt företrädda. Det andra fallet är länder som inte bygger på regionindelning, eller där regionerna har mindre makt. Företrädarna från dessa länder kommer i synnerhet, och ibland helt och hållet, från den lokala nivån, t.ex. i fråga om Portugal, Grekland, Estland, Lettland, Cypern, Sverige och Luxemburg.

Trots att de utnämningsförfaranden som antagits för varje enskild nationell delegation kan se mycket olika ut, måste man understryka den avgörande roll som spelas av territoriella myndighets-sammanslutningar i urvalsprocessen. I de flesta medlemsstater, och i synnerhet i de nyare nationella delegationerna, är det nämligen sammanslutningarna för regionala och lokala myndigheter som har i uppdrag att sammanställa kandidatlistor som därefter översänds till den nationella regeringen för slutgiltigt godkännande. Även om de nationella regeringarnas lyhörighet för myndigheterna på lägre nivå varierar från ett land till ett annat, är det ovanligt att sammanslutningarnas förslag omarbetas. I stort sett samtliga nationella regeringar godkänner nämligen den kandidatförteckning som läggs fram och godkänner denna utan ändringar innan den lämnas in till ministerrådet.

Från artikel 198a i Maastrichtfördraget och fram till de senaste ändringarna genom Lissabonfördraget, som undertecknades den 13 december 2007 och som för närvarande är föremål för ratifikation i EU:s medlemsstater, har bestämmelserna om Regionkommitténs sammansättning och utnämningsförfarandena för kommitténs ledamöter undergått flera ändringar¹.

Regionkommittén har själv vid flera tillfällen formulerat önskemål om sammansättningen, bland annat när det gäller kravet på att ledamöterna ska vara folkvalda eller politiskt ansvariga inför en demokratiskt vald församling, samt i fråga om att sammanjämka ledamöternas mandatperiod med motsvarande period i Europaparlamentet (5 år i stället för 4)².

Även om Amsterdamfördraget innebar ett framsteg när det gäller Regionkommitténs behörighet, i synnerhet genom att kommittén ska rådfrågas på fler områden, var det först genom Nicefördraget som kommitténs önskemål beaktades i fråga om utnämningen av ledamöterna. I och med att Nicefördraget trädde i kraft den 1 februari 2003 ska Regionkommitténs ledamöter och suppleanter härnäst vara direkt folkvalda eller vara politiskt ansvariga inför en församling som utses genom direkta val. Samtidigt finns det skäl att påpeka att de nationella delegationerna vid Regionkommittén, sedan den grundades, med några få undantag har beaktat denna princip om demokratisk legitimitet.

Efter att fördraget om Europeiska unionens funktionssätt slutligen träder i kraft i den form det ändrats genom Lissabonfördraget³, kommer de nya bestämmelserna om Regionkommitténs sammansättning och utnämningen av kommitténs ledamöter att lyda som följer:

Sjätte delen "Institutionella och finansiella bestämmelser" – Avdelning I, "Institutionella bestämmelser" – Kapitel 3 "Unionens rådgivande organ" – Ny artikel 300, punkterna 1, 3, 4 och 5 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (gemensamma bestämmelser för Regionkommittén och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén):

"1. Europaparlamentet, rådet och kommissionen ska bistås av en ekonomisk och social kommitté och en regionkommitté, vilka ska ha rådgivande funktioner.

[...]

¹ II bilaga II ges en översikt av ändringarna i förfarandena för utnämning av Regionkommitténs ledamöter sedan artikel 198a i Maastrichtfördraget.

² Se bilaga III och IV.

³ Konsoliderad version av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, 2008/C115/01, 51:a året, 9 maj 2008.

3. Regionkommittén ska bestå av företrädare för regionala och lokala organ som antingen har valts till ett regionalt eller lokalt organ eller är politiskt ansvariga inför en vald församling.

4. Ekonomiska och sociala kommitténs och Regionkommitténs ledamöter ska inte bindas av några instruktioner. De skall i unionens allmänna intresse fullgöra sina skyldigheter under full oavhängighet.

5. Reglerna i punkterna 2 och 3 för hur de ska vara sammansatta ska regelbundet ses över av rådet för att ta hänsyn till den ekonomiska, sociala och demografiska utvecklingen inom unionen. Rådet ska på förslag av kommissionen anta beslut för detta ändamål."

Sjätte delen "Institutionella och finansiella bestämmelser" – Avdelning I, "Institutionella bestämmelser" – Kapitel 3 "Unionens rådgivande organ" – Sektion II, "Regionkommittén" – Ny artikel 305 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (tidigare artikel 263, andra, tredje och fjärde stycket i EG-fördraget)

"Antalet ledamöter i Regionkommittén får inte överstiga 350.

Kommitténs sammansättning ska regleras i ett beslut som antas av rådet med enhällighet på förslag av kommissionen.

Kommitténs ledamöter och lika många suppleanter skall utses för en tid av fem år. Mandaten kan förnyas. Rådet ska anta den förteckning över ledamöter och suppleanter som ska upprättas i enlighet med förslag från varje medlemsstat. När ett sådant mandat som avses i artikel 300.3 och som ligger till grund för att ledamoten har föreslagits upphöra, skall mandatet i kommittén automatiskt upphöra, och ledamoten skall för den återstående delen av mandatperioden ersättas enligt samma förfarande. Ingen ledamot av eller suppleant i kommittén får samtidigt vara ledamot av Europaparlamentet."

Det är viktigt att notera att de ändringar i utkastet till fördrag som gjordes genom Lissabonfördraget – då fördraget om Europeiska unionens funktionssätt trätt i kraft – innebär att fördelningen av Regionkommitténs ledamöter inte längre stadgas i fördraget, utan det är rådet som ska anta ett beslut om vem som fastställer kommitténs sammansättning⁴.

I allmänhet ska alla länder uppfylla två kriterier i utnämningförfarandet, nämligen politisk balans och geografisk/territoriell balans. Dessa två kriterier är ytterst viktiga för att de lokala och regionala myndigheterna ska vara väl företrädade i Regionkommittén. Man kan också nämna att allt fler delegationer vid ReK även beaktar könsfördelningen i sina urvalskriterier.

Föreliggande studie består av redogörelser för var och en av EU:s 27 medlemsstater. Varje enskilt kapitel ägnas åt ett särskilt land och är indelat i tre avsnitt:

- 1) fördelningen av platser (den nationella delegationen, ordinarie ledamöter och suppleanter),
- 2) den rättsliga grunden, och
- 3) utnämningförfarandet.

I avsnittet "Rättslig grund" kan man konstatera att en rad länder utser sina ledamöter med artikel 263 i EG-fördraget som rättslig grund. Detta är fallet bland annat i fråga om Frankrike, Nederländerna, Luxemburg, Grekland, Cypern, Danmark, Estland, Ungern, Malta, Tjeckien, Storbritannien och Sverige. I vissa länder, exempelvis Finland och Slovakien, finns inga rättsliga grunder vare sig inom gemenskapsrätten eller inom nationell rätt för utnämning av ledamöter, och vissa länder grundar sig på ministerbeslut, förordningar från inrikesministeriet, rättsutlåtanden eller andra beslut.

4

Till följd av ändringarna genom artikel 15, kapitel 5, titel I i akten om anslutningsvillkoren för Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien, samt genom artikel 13 i akten om anslutningsvillkoren för Republiken Bulgarien och Republiken Rumänien, är fördelningen av platserna i Regionkommittén enligt medlemsstat för närvarande följande: Belgien – 12, Danmark – 9, Tyskland – 24, Grekland – 12, Spanien – 21, Frankrike – 24, Irland – 9, Italien – 24, Luxemburg – 6, Nederländerna – 12, Österrike – 12, Portugal – 12, Finland – 9, Sverige – 12, Storbritannien – 24, Bulgarien – 12, Cypern – 6, Estland – 7, Ungern – 12, Lettland – 7, Litauen – 9, Malta – 5, Polen – 21, Tjeckien – 12, Rumänien – 15, Slovakien – 9, Slovenien – 7. Se artikel 263 i den konsoliderade versionen av Nicefördraget (bilaga II).

Föreliggande studie som presenterar de olika förfarandena för utnämning av ReK:s ledamöter i EU:s 27 medlemsstater har uppdaterats i juni 2007*.

*

Studien finns för närvarande endast tillgänglig på franska. Den kommer att ställas till förfogande även på engelska, men med tanke på dess omfattning kommer ingen översättning till de resterande gemenskapsspråken att begäras för närvarande.

För ytterligare upplysningar, vänligen kontakta Studies@cor.europa.eu.

Regionkommittén, Direktionen för kommitténs yttranden, Studieenheten.